

ЕКОНОМІЧНІ ІМПЕРАТИВИ «ЗЕЛЕНОЇ» ТРАНСФОРМАЦІЇ: ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2025.2.05>

Постановка проблеми. Тривале домінування «brown» економіки спричинило виснаження природних ресурсів, енергетичну кризу та екологічну деградацію, що актуалізує необхідність «зеленої» трансформації як стратегічного імперативу для забезпечення стійкого розвитку. Для України цей процес вимагає комплексних реформ у сфері енергетики, залучення «зелених» інвестицій, розвитку циркулярної економіки та гармонізації національного законодавства з міжнародними екологічними стандартами, попри виклики війни та макроекономічну нестабільність. *Мета дослідження* – це наукова концептуалізація економічних імперативів «зеленої» трансформації в умовах глобальної турбулентності та невизначеності, а також обґрунтування механізмів її реалізації з урахуванням інституційних, фінансових і технологічних чинників. *Об'єктом дослідження* є процеси «зеленої» перебудови економіки в умовах глобальних змін, зокрема механізми та чинники, що впливають на їх реалізацію в Україні. *Методи, використані в дослідженні* – загальнонаукові методи, зокрема, історичний, діалектичний, порівняльний, феноменологічний, системний аналіз та метод узагальнення. *Гіпотезою дослідження* є припущення, що успішна реалізація «зеленої» трансформації економіки України можлива за умови ефективного поєднання глобальних екологічних трендів, інноваційних технологій, дієвих фінансових механізмів і державної політики, адаптованих до національних реалій та викликів воєнного часу. *Виклад основного матеріалу.* Сучасні екологічні та економічні виклики змушують країни переглядати свої застарілі підходи до розвитку, оскільки вони не забезпечують належного рівня стійкості в умовах підвищеної турбулентності. У цьому контексті, концепція «зеленої» економіки є не просто бажаною стратегічною трансформацією, а життєво необхідною умовою для забезпечення енергетичної безпеки, мінімізації кліматичних ризиків та формування сучасної моделі зростання. Зростаючий антропогенний вплив на довкілля, виснаження природних ресурсів і економічні ризики, пов'язані із залежністю від викопного палива, вимагають комплексного переосмислення економічної політики України. *Оригінальність та практична значимість дослідження* полягає у пропонуванні концептуальних підходів реалізації «зеленої» трансформації економіки України, що можуть бути використані для формування державної політики, залучення інвестицій та адаптації до міжнародних екологічних стандартів. *Висновки та перспективи подальших досліджень.* «Зелена» перебудова є стратегічно важливим елементом забезпечення конкурентоспроможності соціально відповідального бізнесу через ресурсозбереження, безвуглецеві технології та циркулярну економіку. Перспективи подальших досліджень включають вивчення механізмів фінансування «зелених» ініціатив, оцінку ефективності еко-стандартів та розробку моделей адаптації бізнесу до вимог екологічної стійкості.

Ключові слова:

«зелена» економіка, трансформація, відновлювальна енергетика, економічні імперативи, фінансування.

¹ **Панухник Олена Віталіївна**, д-р екон. наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Військового інституту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна.

Panukhnyk Olena, Doctor of Sciences (Economics), Professor, Leading Researcher of the Scientific-Research Center of the Military Institute, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7381-6885>

e-mail: panukhnyk@gmail.com

² **Янчинський Володимир Теодозійович**, здобувач освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, м. Тернопіль, Україна.

Yanchynskyi Volodymyr, student of the third (educational and scientific) level of higher education, Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-3578-0156>

e-mail: Yanchynskyj@gmail.com

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

ECONOMIC IMPERATIVES OF THE «GREEN» TRANSFORMATION: GLOBAL TRENDS AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Formulation of the problem. The long-term dominance of the «brown» economy has led to depletion of natural resources, an energy crisis, and environmental degradation, which highlights the need for a «green» transformation as a strategic imperative to ensure sustainable development. For Ukraine, this process requires comprehensive energy reforms, attracting «green» investments, developing a circular economy, and harmonizing national legislation with international environmental standards, despite the challenges of war and macroeconomic instability. *The purpose of the research* is the scientific conceptualization of the economic imperatives of «green» transformation in conditions of global turbulence and uncertainty, as well as the justification of the mechanisms for its implementation, taking into account institutional, financial, and technological factors. *The object of the research* is the processes of «green» economic restructuring in the context of global changes, in particular the mechanisms and factors influencing their implementation in Ukraine. *The methods of the research* used are general scientific methods, in particular, historical, dialectical, comparative, phenomenological, systemic analysis, and the generalization method. *The hypothesis of the research* is the assumption that the successful implementation of the «green» transformation of the Ukrainian economy is possible provided that there is an effective combination of global environmental trends, innovative technologies, effective financial mechanisms and state policy adapted to national realities and challenges of wartime. *The statement of basic materials.* Modern environmental and economic challenges are forcing countries to reconsider their outdated approaches to development, as they do not provide the appropriate level of resilience in conditions of increased turbulence. In this context, the concept of a «green» economy is not just a desirable strategic transformation, but a vital condition for ensuring energy security, minimizing climate risks and forming a modern growth model. The growing anthropogenic impact on the environment, the depletion of natural resources and the economic risks associated with dependence on fossil fuels require a comprehensive rethinking of Ukraine's economic policy. *The originality and practical significance of the research* lies in proposing conceptual approaches to implementing the «green» transformation of the Ukrainian economy, which can be used to form state policy, attract investment, and adapt to international environmental standards. *Conclusions and perspectives of further research.* «Green» restructuring is a strategically important element of ensuring the competitiveness of socially responsible business through resource conservation, carbon-free technologies, and a circular economy. Prospects for further research include studying the mechanisms for financing green» initiatives, assessing the effectiveness of eco-standards, and developing models for adapting business to the requirements of environmental sustainability.

Keywords:

«green» economy, transformation, renewable energy, economic imperatives, financing.

Постановка проблеми. Упродовж кількох поколінь переважання екстенсивної моделі господарювання, зокрема так званої «brown» економіки, зумовило системне виснаження природного капіталу, суттєве загострення енергетичної кризи, зростання соціально-економічної диспропорції між державами та регіонами, а також прискорення глобальних процесів екологічної деградації. Неконтрольована експлуатація ресурсів та індустріалізація без належного врахування екологічних обмежень призвели до значної втрати біорізноманіття, масштабного забруднення довкілля, зростання рівня бідності у низці країн та дестабілізації природно-економічних систем.

У цьому контексті, «зелена» трансформація економіки є не просто стратегічним пріоритетом, а важливою віхою у формуванні нової парадигми сталого розвитку. Адже,

акумулювання ресурсів та технологічних інновацій у межах «зеленої» економіки сприяє нівелюванню ризиків екологічної деградації, зменшенню залежності від викопного палива та створенню умов щодо довгострокового економічного зростання на основі безвуглецевих технологій. Світові тренди, що формуються в рамках «зеленої» трансформації, а саме розвиток відновлюваної енергетики, циркулярної економіки, індустрії чистих технологій, «зеленого» фінансування та цифрових екологічних інновацій, демонструють, що перебіг стають важливими невідворотними імперативами економік, які прагнуть зберегти власну конкурентоспроможність.

Для України, котра сьогодні має значний промисловий потенціал і ресурсні можливості, ідеологічні варіанти реалізації «зелених» змін повинні ґрунтуватися на балансі між екологічними імперативами та еко-

номічною доцільністю. Проте воєнні дії, макроекономічна нестабільність, інвестиційні ризики та регуляторні обмеження ускладнюють цей процес.

Таким чином, дослідження економічних імперативів «зеленої» трансформації України є надзвичайно актуальним питанням, а необхідність розробки науково обґрунтованих стратегій, що сприятимуть формуванню нової ефективної моделі, є одним із ключових викликів національного економічного дискурсу. Саме тому комплексний аналіз глобальних тенденцій та їх адаптація до державних реалій має стати підґрунтям для створення дієвих механізмів трансформації економіки України, нівелюючи тим самим ризики екологічної деградації та забезпечуючи стійке економічне зростання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі проблема екологічних змін економіки розглядається як багатоаспектний феномен, що охоплює широкий міждисциплінарний спектр досліджень – екологічну економіку, сталий поступ, інноваційну політику, технологічну модернізацію виробництва та кліматичне фінансування. Вивчення даного питання демонструє зростаючу увагу до формування економічних механізмів, котрі забезпечують баланс між економічним зростанням та екологічною стійкістю, що поступово стає базовою парадигмою сучасного світового господарства.

Значний внесок у теоретичне обґрунтування концепції «зеленої» економіки зробили такі дослідники, як О. Балацький, І. Білокінна [1], Т. Галушкіна, В. Дима [2], Л. Мусіна, Л. Горбач [3], П. Гаман, Д. Гарлицька [4], З. Бурик, О. Кузьмін, Л. Мельник, М. Борушак та інші.

Однак, попри зростаючу кількість наукових розвідок, низка критично важливих питань все одно залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, бракує комплексного аналізу економічних імперативів «зеленої» трансформації України в умовах післявоєнного відновлення, а також оцінки дієвості механізмів мобілізації міжнародних фінансових ресурсів щодо пришвидшення самого процесу. Таким чином, важливо ґрунтовніше дослідити ключові економічні імперативи, провести оцінку ефективності політик підтримки екологічних інновацій та інтеграції України у глобальні стратегії сталого розвитку. Це забезпечить наукове підґрунтя для формування дієвої національної політики, яка

дозволить Україні не лише відповідати світовим трендам, але й стати активним учасником глобального ринку. Адже «зелена» трансформація – це не лише екологічний тренд, а й стратегічний економічний імператив майбутнього.

Метою статті є наукова концептуалізація економічних імперативів «зеленої» трансформації в умовах глобальної турбулентності та невизначеності, а також обґрунтування механізмів її реалізації з урахуванням інституційних, фінансових і технологічних чинників.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких завдань:

1. Розкриття сутності економічних імперативів «зелених» перемін через їхню взаємодію з макроекономічними патернами розвитку.

2. Аналіз глобальних трендів «зеленої» економіки крізь призму політичної, фінансової та технологічної адаптивності в умовах нестабільності.

3. Дослідження міжнародного досвіду впровадження «зелених» стратегій із позиції адаптивності та варіативності механізмів екологічного регулювання в умовах змін.

4. Ідентифікація ключових викликів і бар'єрів для України на шляху до «зеленої» модернізації, зокрема, у контексті післявоєнного відновлення, інтеграції в європейський економічний простір та забезпечення фінансової стабільності.

5. Формування стратегічних векторів прискорення «зеленої» національної трансформації шляхом здійснення структурних регуляторних змін, впровадження фінансових інструментів та технологічного перезавантаження економічної системи.

Результати досліджень дозволять сформувати концепт «зеленої» трансформації як детермінанту сталого розвитку, що не редукується виключно до екологічного дискурсу, а формується на стику економічної ефективності, інноваційної інклюзивності та глобальної конкурентоспроможності. Запропоновані підходи сприятимуть стратегічному позиціонуванню України в новій світовій економічній системі та гармонізації її з глобальними екоінноваційними тенденціями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні екологічні та економічні виклики змушують країни світової арени переглядати свої застарілі підходи до розвитку, оскільки вони не забезпечують належного

рівня стійкості. Відтак, для досягнення глобального лідерства й конкурентоспроможності в умовах економічної турбулентності держави повинні адаптовувати свої господарські моделі до нових реалій, де пріоритетну роль сьогодні відіграє концепція «зеленої» економіки. Вона є не лише механізмом екологічної стійкості, але й каталізатором сталого економічного зростання, що інтегрує засади ресурсозбереження та ековідповідальності. «Зелена» економіка відкриває нові можливості для соціально відповідального бізнесу, стимулює розвиток інновацій і формує стійку економічну систему. У зв'язку із цим, дослідження економічних імперативів «зеленої» трансформації є актуальним, оскільки дає змогу визначити ключові драйвери її розвит-

ку та розкрити потенціал інтеграції екологічних принципів у господарську діяльність.

Визначаючи концептуальні основи «зеленої» економіки, Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (European Environmental Agency, EEA) пропонує спрощене її трактування, визначаючи її як політику та інновації, що культивують змогу суспільств щороку отримувати більше цінностей, зберігаючи природні системи, які її підтримують (рисунк 1) [5]. Це визначення узгоджується із засадами сталого розвитку та імперативністю збереження довкілля як визначального чинника майбутнього соціально-економічного прогресу людства.

Рисунок 1 – Структура «зеленої» економіки
Джерело: [5]

Для комплексного розуміння потенціалу «зеленої» економіки важливо звернутися до контекстуального аналізу історичної динаміки природокористування та інноваційних хвиль, які впливали на економічні моделі попередніх епох. Зокрема, цей аналіз дозволяє простежити, як змінювалися господарські системи під впливом нових технологічних проривів та світоглядних змін. Кожна нова інноваційна хвиля створювала передумови для наступного етапу, що, зрештою, заклало основу для сучасних «зелених» змін.

Однак, варто зазначити, що динаміка цих перемін не зумовлюється лише технологічними оновленнями, вона є результатом комплексного впливу соціально-економічних, політичних та культурних імперативів. Це дозволяє краще розуміти, як зміни в технологіях і економічних моделях відображаються на стратегіях розвитку та їхній взаємодії з природним середовищем (рисунк 2).

Аналіз інноваційних хвиль дозволяє визначити рушійні сили господарської еволюції та закономірності їхнього поступу:

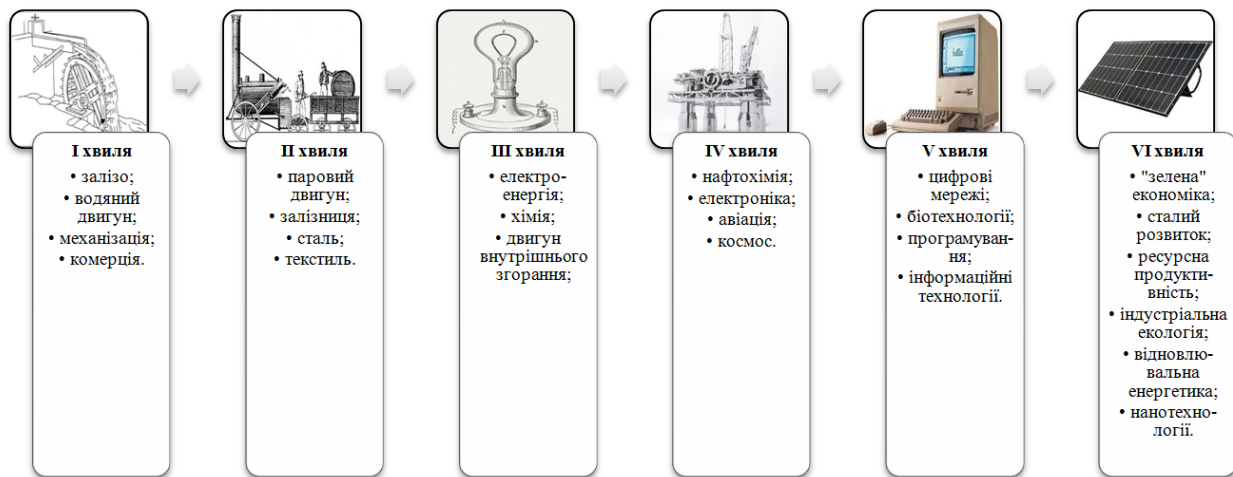

Рисунок 2 – Напрями трансформації системи природокористування на засадах концепції «зеленої» економіки відповідно до інноваційних хвиль

Джерело: [6]

- перша інноваційна хвиля, яка відбулася в 1785 році, принесла з собою використання заліза, водяного двигуна, механізацію та комерціалізацію. Цей етап ознаменував перехід від аграрного до індустріального суспільства, з масовим використанням вугілля та пізніше нафти, що призвело до значного забруднення навколишнього середовища. Вибуховий розвиток промисловості та транспорту викликав викиди парникових газів і смогу, що сформувало основу для розвитку екологічних рухів;

- друга хвиля середини XIX сторіччя культивувала використання парового двигуна, залізниці, сталеваріння та виробництва текстилю. Паралельно зростання використання нафти, газу, атомної енергії та хімічної промисловості, значно посилює екологічні проблеми;

- наступна хвиля початку XX століття була спричинена впровадженням таких інноваційних винаходів як електроенергія, хімія та двигун внутрішнього згорання. Ці технології стали основою для побудови нової наукової парадигми економічного росту та розширення горизонтів індустріалізації, що дозволило суттєво змінити світову економічну картину;

- трансформація систем природокористування XX століття була спричинена впровадженням нафтохімії, електроніки, авіації та освоєнням космосу, що дозволило суттєво змінити не тільки технічну базу економік країн, але й сформувало нові соціокультурні реалії;

- п'ята інноваційна хвиля кінця XX століття стала інформаційною, базуючись на розвитку цифрових мереж, біотехнологій, програмування та інформаційних технологій. Її онтологічний статус визначається не лише зростанням технологічних упроваджень, а й розширенням дослідницького поля соціальних змін у контексті інформаційного суспільства, що стало важливим фактором для нових економічних підходів;

- шоста інноваційна хвиля, яка сьогодні набуває форми «зеленої» трансформації, здійснює пошук нових напрямків економічного розвитку із акцентом на стійкості, ресурсозбереженні та екологічній відповідальності. Ключовими характеристиками цієї хвилі є зростання продуктивності ресурсів, розвиток «зеленої» хімії, відновлюваної енергетики та індустріальної екології, що сприяють збалансованому розвитку економіки з урахуванням екологічних потреб [6].

У цьому контексті бачимо, що «зелена» трансформація є не просто світовим трендом, а фундаментальним вектором прогресу людства. Сьогодні експерти зазначають, що в українських реаліях впровадження екологічних практик не лише підвищує ефективність використання ресурсів, а й сприяє зростанню конкурентоздатності підприємств на зовнішніх ринках за рахунок зростаючого попиту населення на екологічно чисті товари. Зокрема, значний потенціал до інтеграції екологічних стандартів демонструють такі сектори економіки, як сільське господарство,

харчова промисловість та готельно-ресторанний бізнес [7].

Вагомий поштовх до поширення «зелених» практик в Україні дала Угода про асоціацію з ЄС, котра актуалізує життєві смисли екоорієнтованого поступу шляхом імплементації відповідних стандартів та нормативно-правового регулювання. Водночас впровадження екологічних стандартів є не лише економічною перевагою для бізнесу, а й регуляторною необхідністю, яка детермінує подальшу інтеграцію України у світові економічні процеси. Це, своєю чергою, створює невизначеність щодо економічної ефективності окремих галузей виробництва, оскільки реалізація екологічних реформ може не співвідноситися із наявними бізнес-моделями.

Загалом, процес підвищення екологічних вимог й стандартів до продукції може істотно ускладнювати виробничі процеси, вимагаючи від підприємств додаткових інвестицій у модернізацію, впровадження заходів щодо забезпечення та контролю якості, отримання відповідних сертифікацій. Необхідність доволі значних інвестицій для забезпечення екостандартів виробництва в багатьох випадках стає перепорою для розвитку виробництва та певним чином стримує поширення «зеленого» бізнесу в Україні [7].

Водночас, попри виклики, пов'язані з упровадженням екологічних стандартів, загострення енергетичної кризи стимулює пошук стійких рішень, зокрема у сфері відновлюваної енергетики. В умовах зруйнованого

енергетичного сектору, відновлення якого у контексті постійних атак є проблематичним завданням, відновлювані джерела енергії культивують новий формат енергетичної безпеки. Їх імплементація інтегрується у сучасні економічні процеси, створюючи синергетичний ефект між економічною доцільністю та екологічною стійкістю.

З погляду енергетичної безпеки та екологічності, відновлювальні джерела енергії, які вважаються «чистими», слід розглядати як ключ до кращого стабільного майбутнього, якого прагне людство: вони дають змогу суттєво мінімізувати викиди парникових газів, підвищити якість повітря, покращити стан здоров'я населення та відкривають нові можливості для енергетично вразливих верств населення [8]. Таким чином, їх широкомасштабна інтеграція асимілює концепцію сталого розвитку, створюючи фундамент для майбутньої екологічно орієнтованої економіки, що базується на диверсифікації енергетичних рішень та їхній адаптивності в умовах глобальних викликів. Такий напрямок, – розвиток «зеленої» енергетики, дозволяє не лише зменшити залежність від імпорту енергоресурсів, що є вкрай важливим у процесі відновлення України, але й сприяє її інтеграції в глобальні екологічні ініціативи.

Для розуміння динаміки цих процесів та їх впливу на національні стратегії, доцільно розглянути хронологію етапів розвитку міжнародної кліматичної політики, яка представлена в таблиці 1.

Таблиця 1 – Хронологія ключових етапів розвитку міжнародної кліматичної політики

№ з/п	Рік	Подія	Основні цілі та зобов'язання	Результати
1	2	3	4	5
1	1987	Монреальський протокол [9]	Заборона та поступове скорочення використання хлорфторвуглеців (CFC) та інших озоноруйнуючих речовин	Успішне зменшення використання хлорфторвуглеців призвело до відновлення озонового шару. Це один з найбільш успішних екологічних протоколів, який реалізує принцип «загальної відповідальності»
2	1992	Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату (UNFCCC) [10]	Створення правової основи для міжнародного співробітництва щодо зміни клімату; загальні зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів	Перший крок до глобального співробітництва у боротьбі зі зміною клімату. Дала старт багатьом майбутнім кліматичним угодам, такими як Кіотський протокол та Паризька угода
3	1992	Конвенція про біологічне різноманіття (CBD)	Збереження біорізноманіття та сталий розвиток через інтеграцію екологічних і економічних інтересів	Один з ключових механізмів для глобального управління збереженням природних ресурсів. Важливість – збереження екосистем для забезпечення сталого розвитку

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
4	1997	Київський протокол [11]	Зобов'язання скорочувати викиди парникових газів розвинутими країнами на 5,2 %	Хоча протокол не охоплював усі країни, він встановив важливі принципи для регулювання глобальних викидів
5	2009	Копенгагенська конференція (COP15)	Намір створити юридично обов'язкову угоду про скорочення викидів, але через відсутність консенсусу результат був частковим	Незважаючи на великі сподівання, конференція не досягла успіху в створенні конкретних зобов'язань. Відсутність консенсусу між країнами зрештою призвело до розчарування
6	2012	Дурбанські угоди (COP17)	Продовження терміну дії Київського протоколу до 2020 року, обговорення нових механізмів адаптації та фінансування	Створення основи для подальших міжнародних кліматичних переговорів. Основні зусилля були спрямовані на зміцнення фінансових механізмів і підтримку країн, що розвиваються
7	2015	Паризька угода [12]	Обмеження глобального потепління до 1,5-2°C порівняно з доіндустріальним рівнем; національно визначені внески країн (NDCs); механізми фінансування	Однозначно найбільш амбітна і всеосяжна міжнародна угода щодо клімату. Надає основи для глобальної боротьби зі зміною клімату та стимулює країни до підвищення амбіцій
8	2016	Набрання чинності Паризькою угодою	Після ратифікації 55 країнами, що складають більше 55 % від глобальних викидів парникових газів, угода набула чинності	Україна важлива подія, оскільки угода стала юридично обов'язковою для більшості країн, і на її основі країни почали реалізовувати національні кліматичні стратегії
9	2018	Катовицький кліматичний пакет (COP24)	Затвердження правил реалізації Паризької угоди, визначення методів моніторингу та звітності, обговорення фінансування адаптаційних заходів	Встановлення основних процедур для ефективного виконання Паризької угоди. Важливий крок у напрямку глобального контролю та звітності по досягнутим цілям
10	2019	Кліматичний саміт ООН	Підвищення кліматичних амбіцій, мобілізація фінансів для кліматичних ініціатив, зміцнення глобальної підтримки адаптаційних стратегій	Підвищення політичної волі та фінансової підтримки для досягнення цілей Паризької угоди. Успіх в організації глобальних ініціатив для фінансування екологічних проєктів
11	2021	Глазгоцький кліматичний саміт (COP26)	Підвищення амбіцій щодо скорочення викидів, розробка обов'язкових планів по зниженню викидів до 2030 року, розвиток механізмів фінансування для розвиваючих країн	Формулювання конкретних кліматичних зобов'язань на основі національних планів, збільшення ролі адаптаційних заходів, глобальна мобілізація для досягнення цілей Паризької угоди
12	2023	Боннський саміт (COP28)	Обговорення механізмів фінансування для адаптації країн до кліматичних змін, вдосконалення національних кліматичних планів	Підготовка до саміту COP28 і обговорення стратегії глобального співробітництва в контексті кліматичних криз і адаптаційних заходів
13	2024	Подальша адаптація до зобов'язань Паризької угоди	Продовження виконання національно визначених внесків (NDCs), посилення фінансової підтримки для країн, що розвиваються, інвестиції в кліматичні технології	Ключове завдання – це забезпечити виконання кліматичних зобов'язань і продовжувати стимулювати технологічні інновації та фінансування для досягнення кліматичних цілей до 2030 року

Джерело: узагальнено авторами на підставі [9-12]

Після аналізу ключових етапів розвитку міжнародної кліматичної політики слід зазначити, що, незважаючи на чималі досягнення в ході здійснення структурних змін, Україна сьогодні зустрічається із низкою серйозних викликів. Однією із найгостріших проблем є обмежене фінансування, особливо в інноваційних та відновлювальних галузях. В умовах глобальної економічної нестабільності для повоєнного відновлення країна повинна створити сприятливий інвестиційний клімат та залучити додаткові кошти на розвиток нових секторів господарювання. Ця трансформація є не просто бажаною, а життєво необхідною в умовах глобальної енергетичної кризи та загроз кліматичних змін. Зростаючий антропогенний вплив на довкілля, виснаження природних ресурсів і економічні ризики, пов'язані із залежністю від викопного палива, вимагають комплексного переосмислення енергетичної політики України, що створить фундамент для майбутньої екологічно орієнтованої економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчило, що «зелена» трансформація економіки України є ключовим стратегічним елементом національного господарського розвитку та важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності соціально відповідального бізнесу на світовому ринку. Сьогодні здійснення шостого інноваційного етапу формує основу для екологічно орієнтованого поступу, зосереджуючи увагу на ресурсозбереженні, безвуглецевих технологіях та циркулярній економіці. У такому контексті для України пріоритетними питаннями залишаються реформування енергетичного сектору з акцентом на поступове зменшення частки викопного палива та інтеграцію відновлюваних джерел енергії; залучення інвестицій через ефективні механізми «зеленого» фінансування; адаптація до світових екологічних практик і посилення ролі держави у стимулюванні екоініціатив; розвиток циркулярної економіки через модернізацію виробництв, розширення інфраструктури вторинної переробки та впровадження ресурсоефективних технологій, а також гар-

монізація національного законодавства із світовими директивами.

Перспективою подальших досліджень є детальне вивчення механізмів фінансування у напрямку «зелених» перемін, проведення оцінки економічної ефективності екостандартів та визначення оптимальних моделей адаптації бізнесу до вимог екологічної стійкості.

Перелік використаних джерел

1. Білокінна І. Зелена економіка як вимога часу та основа успішного післявоєнного відновлення країни. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 316 (2). С. 79-88.
2. Дима В.В. Міжнародний досвід застосування стимулюючих механізмів розвитку «зеленої» економіки. *Вчені записки ТНУ*. 2019. № 30. С. 39-45
3. Горбач Л.М. Зелена економіка та стале виробництво в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-8>
4. Гарлицька Д.А. Побудова зеленої економіки – основна складова європейської інтеграції України. *Економічна думка*. 2017. № 2 (27). С. 15-19
5. Green economy. European Environmental Agency. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro> (дата звернення: 01.12.2024)
6. Потапенко В.Г. Трансформація системи природокористування України на засадах «зеленої» економіки: теорія, методологія, практика : дисертація на здобуття наукового ступеня д-р. економ. наук. Київ: Міжнародний науково-техн. ун-т ім. академіка Ю. Бугая, 2014. 444 с.
7. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України : стан, проблеми, шляхи розв'язання. Аналітична доповідь Центру Разумкова. Київ, 2024. 229 с.
8. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку : світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь Центру Разумкова. Київ, 2019. 316 с.
9. Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар від 16 вересня 1987 року. Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_215 (дата звернення: 05.01.2025)

10. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату від 9 травня 1992 року. Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text (дата звернення: 10.01.2025)

11. Кіотський протокол від 11 грудня 1997 року. Організація Об'єднаних Націй. URL: https://unfccc.int/files/kyoto_protocol/status_of_ratification/application/pdf/kp_ratification.pdf (дата звернення: 15.01.2025)

12. Паризька угода від 12 грудня 2015 року. Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf> (дата звернення: 16.01.2025)

References

1. Bilokinna, I. (2023). Green economy as a requirement of the time and the basis for the successful post-war recovery of the country. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 316 (2), 79-88

2. Dyma, V.V. (2019). International experience in applying stimulating mechanisms for the development of the «green» economy. *Scientific Notes of TNU*, 30, 39-45

3. Horbach, L.M. (2024). Green economy and sustainable production in the context of globalization. *Economy and society*, 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-8>

4. Harlytska, D.A. (2017). Building a green economy is a key component of Ukraine's European integration. *Ekonomichna dumka*, 2 (27), 15-19

5. Green economy. European Environmental Agency. Retrieved from:

Стаття надійшла

до редакції : 28.03.2025 р.

<https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro> (application date: December 01, 2024)

6. Potapenko, V.H. (2014). *Transformation of the natural resource management system of Ukraine on the principles of a «green» economy : theory, methodology, practice*. Doctor's thesis. Kyiv: Mizhnarodnyi naukovo-tekhn. un-t im. akademika Yu. Buhaiia. 444

7. Razumkov Centre (2024). Labor resources for the post-war recovery of Ukraine : state, problems, ways to solve. Analytical report. Kyiv, 229

8. Razumkov Centre (2019). «Green» investments in sustainable development: global experience and Ukrainian context. Analytical report. Kyiv, 316

9. Montreal protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer (1987). United Nations. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_215 (application date: January 05, 2025)

10. United Nations Framework Convention on Climate Change (1992). United Nations. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text (application date: January 10, 2025)

11. Kyoto Protocol (1997). United Nations. Retrieved from: https://unfccc.int/files/kyoto_protocol/status_of_ratification/application/pdf/kp_ratification.pdf (application date: January 15, 2025)

12. Paris Agreement (2015). United Nations. Retrieved from: <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf> (application date: January 16, 2025)

Стаття прийнята

до друку: 27.06.2025 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Панухник О. В., Янчинський В. Т. Економічні імперативи «зеленої» трансформації: глобальні тренди та перспективи для України. *Часопис економічних реформ*. 2025. № 2(58). С. 41–49.

